

Sygn. akt II USK 79/21

POSTANOWIENIE

Dnia 10 marca 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Maciej Pacuda

w sprawie z wniosku T. K.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w T.
o zasiłek chorobowy i świadczenie rehabilitacyjne,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 10 marca 2021 r.,
skargi kasacyjnej wnioskodawcy od wyroku Sądu Okręgowego w W.
z dnia 29 maja 2019 r., sygn. akt IV Ua (...),

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w W. wyrokiem z dnia 29 maja 2019 r. oddalił apelację wniesioną przez odwołującego się T. K. od wyroku Sądu Rejonowego – Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w W. z dnia 19 lutego 2019 r., oddalającego odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w T. z dnia 25 czerwca 2018 r., którą odmówiono przyznania odwołującemu się prawa do zasiłku chorobowego za okres od dnia 7 maja 2016 r. do dnia 28 września 2016 r. i prawa do świadczenia rehabilitacyjnego za okres od dnia 29 września 2016 r. do dnia 23 września 2017 r. oraz zobowiązano go do zwrotu nienależnie pobranych świadczeń wraz z odsetkami w łącznej kwocie 45.001,69 zł.

Odwołujący się T. K. wniósł do Sądu Najwyższego skargę kasacyjną od wyroku Sądu Okręgowego z dnia 29 maja 2019 r., zaskarżając ten wyrok w całości

i zarzucając mu naruszenie prawa materialnego, to jest art. 84 ust. 2 pkt 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, a także naruszenie przepisów postępowania, to jest art. 233 k.p.c. i art. 386 k.p.c.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący, z powołaniem się na art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c., podniósł, że prawidłowe zastosowanie art. 84 ust. 2 pkt 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych w ustalonym stanie faktycznym sprawy, wymaga wykładni obowiązujących przepisów w kwestii świadomości ubezpieczonego i celowości jego działania ukierunkowanego na wprowadzenie organu rentowego w błąd co do przysługującego mu prawa do świadczenia. W sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, którego rozstrzygnięcie pozwoli na wyeliminowanie rozbieżności i wątpliwości w orzecznictwie sądowym oraz prawidłowe ustalenie subiektywnych elementów związanych ze świadomym i celowym wprowadzaniem organu rentowego w błąd, wskazane w art. 84 ust. 2 pkt 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Stosownie do art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4). Wypada również dodać, iż zgodnie z art. 398⁴ § 2 k.p.c., określającym wymogi formalne skargi kasacyjnej, skarga kasacyjna powinna zawierać wniosek o przyjęcie do rozpoznania i jego uzasadnienie. Należy zatem stwierdzić, że wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym wcześniej art. 398⁹ § 1 k.p.c., a jego uzasadnienie (sporządzone odrębnie od uzasadnienia podstaw kasacyjnych) winno zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy. Skarga kasacyjna nie jest bowiem (kolejnym) środkiem zaskarżenia

przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, z uwagi na przeważający w jej charakterze element interesu publicznego. Służy ona kontroli prawidłowości stosowania prawa, nie będąc instrumentem weryfikacji trafności ustaleń faktycznych stanowiących podstawę zaskarżonego orzeczenia.

Wypada także przypomnieć, że zgodnie z dotychczasowym orzecznictwem Sądu Najwyższego, przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania z uwagi na potrzebę wykładni przepisów prawa wymaga od skarżącego określenia, które przepisy wymagają wykładni Sądu Najwyższego, ze wskazaniem, na czym polegają związane z tym poważne wątpliwości, lub z przedstawieniem rozbieżności w orzecznictwie sądów (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, Biuletyn SN, 2002, nr 7, s. 10). Ponadto konieczne jest opisanie tych wątpliwości lub rozbieżności, wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen prawnych, a także przedstawienie własnej propozycji interpretacyjnej (por. m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 3 listopada 2003 r., II UK 184/03, z dnia 22 czerwca 2004 r., III UK 103/04, czy też z dnia 17 grudnia 2007r., I PK 233/07). W przypadku powoływania się na rozbieżności w orzecznictwie konieczne jest także, choćby przykładowe, wskazanie orzeczeń, w których ten sam przepis prawa byłyby odmiennie wykładany.

Z kolei w przypadku powoływania się na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, skarżący powinien w uzasadnieniu wniosku sformułować zagadnienie prawne oraz przedstawić argumenty prawne, które wykażą możliwość różnorodnej oceny zawartego w nim problemu. Zgodnie ze stanowiskiem jednolicie wyrażanym w judykaturze, oznacza to w praktyce, iż zagadnienie prawne musi odpowiadać określonym wymaganiom, a mianowicie: 1) być sformułowane w oparciu o okoliczności mieszczące się w stanie faktycznym sprawy wynikającym z dokonanych przez sąd ustaleń (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 kwietnia 1996 r., II UR 5/96, OSNAPiUS 1997 nr 3, poz. 39 i postanowienie z dnia 7 czerwca 2001 r., III CZP 33/01, LEX nr 52571), 2) być przedstawione w sposób ogólny i abstrakcyjny tak, by umożliwić Sądowi Najwyższemu udzielenie uniwersalnej odpowiedzi, nie sprowadzającej się do samej subsumcji i rozstrzygnięcia konkretnego sporu (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 15 października

2002 r., III CZP 66/02, LEX nr 57240; z dnia 22 października 2002 r., III CZP 64/02, LEX nr 77033 i z dnia 5 grudnia 2008 r., III CZP 119/08, LEX nr 478179), 3) pozostawać w związku z rozpoznawaną sprawą i 4) dotyczyć zagadnienia budzącego rzeczywiście istotne (a zatem poważne) wątpliwości. Istotność zagadnienia prawnego konkretyzuje się zaś w tym, że w danej sprawie występuje zagadnienie prawne mające znaczenie dla rozwoju prawa lub znaczenie precedensowe dla rozstrzygnięcia innych podobnych spraw. Twierdzenie o występowaniu istotnego zagadnienia prawnego jest uzasadnione tylko wtedy, kiedy przedstawiony problem prawny nie został jeszcze rozstrzygnięty przez Sąd Najwyższy lub kiedy istnieją rozbieżne poglądy w tym zakresie, wynikające z Sądu Najwyższego: z dnia 10 marca 2010 r., II UK 363/09, LEX nr 577467, czy też z dnia 12 marca 2010 r., II UK 400/09, LEX nr 577468). Nie istnieje natomiast w sprawie potrzeba wykładni przepisów prawnych (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.) oraz nie występuje istotne zagadnienie prawne (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.), jeżeli Sąd Najwyższy zajął już stanowisko w kwestii tego zagadnienia prawnego lub wykładni przepisów i wyraził swój pogląd we wcześniejszych orzeczeniach, a nie zachodzą żadne okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 stycznia 2003 r., I PK 230/02, OSNAPiUS – wkładka z 2003 r., nr 13, poz. 5).

Zdaniem Sądu Najwyższego, oceniany w niniejszym postępowaniu wniosek skarżącego o przyjęcie jego skargi kasacyjnej do rozpoznania nie spełnia wyżej określonych kryteriów przede wszystkim z tej przyczyny, że nie towarzyszy mu jakikolwiek wywód o charakterze jurydycznym, który wyjaśniałby, na czym polegają wątpliwości (które muszą być poważne) związane ze sposobem interpretacji art. 84 ust. 2 pkt 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, oraz opisywałby rozbieżności na tym tle występujące w orzecznictwie sądowym. Ponadto wniosek, mimo że sygnalizuje występowanie takich rozbieżności, to jednak nie wymienia choćby przykładowo orzeczeń, które potwierdzałyby owe rozbieżności. Nie przedstawia też własnej propozycji interpretacyjnej a nawet nie zawiera argumentacji pozwalającej na możliwość różnorodnego sposobu rozumienia regulacji zawartej w powołanym przepisie. W ramach oceny, czy skarga kasacyjna może być przyjęta do rozpoznania, nie jest natomiast rzeczą Sądu Najwyższego

doszukiwanie się w uzasadnieniu podstaw kasacyjnych argumentacji mającej wykazać występowanie deklarowanych przez skarżącego przesłanek przedsądu, ponieważ na tym etapie postępowania podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie nie podlegają jeszcze badaniu (por. pośród wielu postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 2 kwietnia 2008 r., II PK 347/07, LEX nr 465860; z dnia 27 maja 2010 r., II UK 274/09, LEX nr 585794 oraz z dnia 18 maja 2018 r., V CSK 654/17, LEX nr 2500530). Wynika to stąd, że na tym etapie przedmiotem badania dokonywanego przez Sąd Najwyższy jest jedynie to, czy wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej wskazuje i wykazuje choć jedną z podstaw (przesłanek) przedsądu wymienionych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. Podstawy kasacyjne stanowią zaś odrębny od przesłanek przedsądu element skargi, w związku z czym nie zastępują one (ani ich uzasadnienie) i nie mogą zastąpić przesłanek przedsądu. Innymi słowy, podstawy kasacyjne podlegają rozpoznaniu dopiero po przyjęciu skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Niezależnie od wyżej przytoczonej argumentacji, która zdaniem Sądu Najwyższego jest wystarczająca do uznania, że skarżący nie wykazał potrzeby przyjęcia jego skargi kasacyjnej do merytorycznego rozpoznania, wypada również podkreślić, że w orzecznictwie, wbrew odmiennemu stanowisku skarżącego, jednolicie przyjmuje się, że w prawie ubezpieczeń społecznych „świadczenie nienależnie pobrane” w rozumieniu art. 84 ust. 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, to nie tylko „świadczenie nienależne” (obiektywnie, np. wypłacane bez podstawy prawnej), ale także „nienależnie pobrane”, a więc pobrane przez osobę, której można przypisać określone cechy dotyczące stanu świadomości (woli) lub określone działania (zaniechania). Zasiłek chorobowy wypłacony w sytuacji świadomego wprowadzenia organu rentowego w błąd co do istnienia podstawy wypłaty tego zasiłku jest zaś świadczeniem nienależnie pobranym (por. m.in. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3 grudnia 2019 r., I UK 285/18, LEX nr 2779501 i powołane tam orzecznictwo). Nawet pobieżna lektura pisemnych motywów zaskarżonego wyroku wyraźnie wskazuje natomiast, że Sąd drugiej instancji w pełni respektował ten kierunek wykładni (o czym świadczy zresztą trafne odwołanie się do wcześniejszych orzeczeń Sądu Najwyższego), przyjmując go za podstawę oceny prawnej ustalonego w sprawie stanu faktycznego, z którego wynikało, że

skarżący od początku miał świadomość tego, że jego niezdolność do pracy powstała w następstwie kierowania pojazdem pod wpływem alkoholu, a zatem była efektem popełnienia umyślnego przestępstwa lub wykroczenia. Dlatego właśnie jego zachowanie polegające na wystąpieniu z wnioskiem o świadczenia chorobowe miało cechy wprowadzenia organu rentowego w błąd, przy czym nie było to związane wyłącznie z niepoinformowaniem organu rentowego o zapadłym wyroku karnym, ale przede wszystkim z niepoinformowaniem organu rentowego już na etapie pierwszego wniosku o świadczenie, że niezdolność do pracy została spowodowana przez samego skarżącego. Wypada z kolei podkreślić, że w myśl art. 398¹³ § 2 k.p.c., Sąd Najwyższy jest związany w postępowaniu kasacyjnym ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia, co oznacza, że w przypadku poddania skargi kasacyjnej merytorycznemu rozpoznaniu musiałby uwzględnić owe ustalenia przy rozpatrywaniu podniesionego w tej skardze zarzutu naruszenia prawa materialnego.

Kierując się przedstawionymi motywami oraz opierając się na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji postanowienia.